

Důsledky institucionálních změn v EU pro vybrané oblasti vnitřního trhu

Ing. Karel Mráček, CSc.

Institut evropské integrace, NEWTON College, a. s.

Vědeckopopularizační seminář
**Potenciální ekonomické a sociální účinky vyplývající
z Lisabonské smlouvy pro členské státy EU**
Brno, 7. května 2010

Tento seminář je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vnitřní trh

- Zásadně se zavádí používání termínu „vnitřní trh“ (místo dříve často používaných termínů „společný trh“ a „jednotný trh“)
- **Vnitřní trh (podle Lisabonské smlouvy) zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu v souladu s ustanoveními Smluv.**
- uvedeny 4 základní svobody vnitřního trhu; pátá svoboda – volný pohyb poznatků (návrh Evropské rady z března 2008) nebyla zahrnuta do Lisabonské smlouvy
- vnitřní trh a slučitelná/neslučitelná pravidla hospodářské soutěže.

Vnitřní trh

- Změny v Lisabonské smlouvě ve vztahu k vnitřnímu trhu jsou v podstatě u doprovodných politik
  - souvislost s institucionálními změnami (nové rozdělení pravomocí...)
- Postavení a význam vnitřního trhu EU v programu evropské integrace
  - o tom se celkem nevedou spory, uznávají i odpůrci Lisabonské smlouvy
  - největší očekávání i u zájemců o členství v EU
  - odpůrci jsou proti institucionálním změnám přijatým v Lisabonské smlouvě (změny kompetencí, pravidla)

Pravidla hospodářské soutěže

- **Co je s vnitřním trhem neslučitelné a proto zakázané?**
  - **Pravidla platná pro podniky**
(Lisabonská smlouva zde zejména vymezuje, co je neslučitelné s fungováním vnitřního trhu v případě dohod mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků, jednání ve vzájemné shodě)
  - **Pravidla platná pro státní podpory**
(Lisabonská smlouva zde většinou naopak vymezuje, co je s fungováním vnitřního trhu slučitelné)

Pravidla hospodářské soutěže

Pravidla platná pro podniky

☐ s vnitřním trhem neslučitelné, a proto zakázané:

- veškeré dohody mezi podniky
  - rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě
- s vlivem na obchod mezi členskými státy EU a jejichž účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu.

Příklady: Dohody nebo rozhodnutí, které:

- ✓ přímo nebo nepřímo určují nákupní nebo prodejní ceny anebo jiné obchodní podmínky;
- ✓ omezují nebo kontrolují výrobu, odbyt, technický rozvoj, investice;
- ✓ rozdělují trhy nebo zdroje zásobování;

Pravidla hospodářské soutěže

- ✓ uplatňují rozdílné podmínky vůči obchodním partnerům (při plnění stejné povahy, důsledkem znevýhodnění některých partnerů v hospodářské soutěži);
- ✓ podmiňují uzavření smluv s druhou stranou přijetím dalších plnění, nesouvisejících ani věcně, ani podle obchodních zvyklostí s předmětem smluv.

Takové Lisabonskou smlouvou zakázané dohody nebo rozhodnutí :

- neplatné od počátku.

Pravidla hospodářské soutěže

- *Výjimky* z výše uvedené neslučitelnosti:

Pokud dohody, rozhodnutí nebo jednání ve vzájemné shodě mezi podniky:

- přispívají ke zlepšení výroby nebo distribuce produktů, k technickému a hospodářskému rozvoji;

- vyhrazují spotřebitelům přiměřený podíl na výhodách z toho plynoucích;

- neukládají příslušným podnikům omezení, jež nejsou nezbytná k dosažení těchto cílů;

- neumožňují příslušným podnikům vyloučit hospodářskou soutěž ve vztahu k podstatné části dotčených výrobků.

Pravidla hospodářské soutěže

- ❑ S vnitřním trhem dále neslučitelné, a proto zakázané v chování podniků:
  - zneužívání dominantního postavení jednoho nebo více podniků na celém trhu nebo jeho části.

Příklady:

- ✓ vynucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen či jiných nerovných podmínek
- ✓ omezování výroby, odbytu nebo technického rozvoje na úkor spotřebitelů;
- ✓ rozdílné podmínky vůči obchodním partnerům
(při plnění stejné povahy, důsledkem znevýhodnění některých partnerů v hospodářské soutěži);
- ✓ uzavření smluv s druhou stranou pod podmínkou přijetí dalších plnění, nesouvisejících ani věcně, ani podle obchodních zvyklostí s předmětem smluv.

Pravidla hospodářské soutěže

Pravidla platná pro státní podpory

- ❑ S vnitřním trhem neslučitelné podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž:
  - zvýhodněním určitých podniků,
  - určitého odvětví výroby(s vlivem na obchod mezi členskými státy EU).

Při poskytování podpory se pracuje také s termínem společný zájem a míra jemu odporující.

Pravidla hospodářské soutěže

- ❑ S vnitřním trhem slučitelné podpory, např.:
  - pomoc hospodářskému rozvoji oblastí s vysokou nezaměstnaností a s mimořádně nízkou životní úrovní;
  - uskutečnění významného projektu společného evropského zájmu;
  - náprava vážné poruchy v hospodářství členského státu;
  - usnadnění rozvoje určitých hospodářských oblastí nebo činností;
  - náhrada škod způsobených přírodními pohromami ad.

Komise ve spolupráci s členskými státy – průběžné přezkoumávání režimů podpor v těchto státech.

Průmysl

- průmyslová politika spadá do podpůrných a doplňkových kompetencí v EU
- EU může pouze podporovat činnost členských států (např. formou finančních intervencí)
- členské státy navzájem projednávají (ve spolupráci s Komisí) svou činnost a podle potřeby ji koordinují
- možnost podnětů na podporu koordinace

Průmysl

- EU a členskými státy uloženo zajistit podmínky nezbytné pro *konkurenceschopnost* průmyslu EU (čl. 173 SFEU), zaměřit se na:
  - urychlené přizpůsobování průmyslu strukturálním změnám
  - podporu vytváření prostředí příznivého
    - ✓ pro rozvoj podnikání (zejména MSP)
    - ✓ pro spolupráci mezi podniky
    - ✓ pro lepší využívání výzkumného, technologického a inovačního potenciálu

Obchod

- volný pohyb zboží – EU zahrnuje celní unii
- společná obchodní politika spadá do výlučných kompetencí EU (pouze EU má pravomoc tvořit právní předpisy)
- společná obchodní politika součástí vnější činnosti EU
- rozšířena o **oblast přímých zahraničních investic**
- dříve byla v působnosti EU opatření týkající se pohybu kapitálu do a ze třetích zemí zahrnujícího přímé investice (včetně investic do nemovitostí, usazování, poskytování finančních služeb, přijetí cenných papírů na kapitálové trhy apod.) – tzv. pre-establishment phase (market access)
- nyní i ochrana investic přesunuta do výlučné pravomoci EU

Hospodářská, sociální a územní soudržnost

- zásadní změna – *v LS rozsah pojmu soudržnost doplněn o dimenzi územní soudržnosti*
- vychází se z dosavadní praxe kohezní politiky:
  - jsou oblasti (regiony) znevýhodněné hospodářsky i sociálně (venkovské oblasti, postižené změnami ve vývoji průmyslu)
  - i oblasti trvale znevýhodněné svou územní polohou (přírodními, demografickými podmínkami)
- spolurozhodování Evropského parlamentu a Rady
- jak to bude do budoucna se vztahem sektorové a územní podpory (programy SF)?

Duševní vlastnictví

- Pojem průmyslové vlastnictví se nahrazuje širším pojmem duševní vlastnictví
- nová ustanovení v rámci fungování vnitřního trhu:
  - EP a Rada budou moci přijímat řádným legislativním postupem opatření týkající se evropských práv duševního vlastnictví (s výjimkou pravidel pro používání jazyků), která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii
  - posílení role EP v dané oblasti

Ochrana spotřebitele

- v EU nabývá na významu, jedno z prioritních témat EU
- Evropská komise zahájila v roce 2004 revizi spotřebitelského acquis, snaha přijímat nové směrnice s maximální harmonizací, nikoli (jako dosud) s harmonizací minimální
- Lisabonská smlouva pokračuje v tomto trendu
  - ochrana spotřebitele jedna z hlavních oblastí sdílené pravomoci Unie a členských států
  - zdůraznění ochrany spotřebitele jako průřezové zásady s odrazem i v jiných unijních politikách
  - nadále úprava v samostatné hlavě (čl. 169 SFEU)
  - ochrana spotřebitele zmíněna i v Listině základních práv EU

Daně

- Lisabonskou smlouvou nedochází k zásadním věcným změnám
- nadále klíčová pozice národních států
- **Přímé daně**
  - veškeré směrnice EU v této oblasti budou přijímány Radou jednomyslně
  - daňové předpisy jsou nadále vyloučeny ze schvalování v Radě kvalifikovanou většinou

Daně

- **Nepřímé daně**

- harmonizace nadále možná jen jednomyslným rozhodnutím Rady (po konzultaci s EP a HSV)

- změna pouze v doplnění podmínky – harmonizace nezbytná pro zabránění narušení hospodářské soutěže (nikoli jako dosud jen pro vytvoření a fungování vnitřního trhu – vnitřní trh byl již vytvořen)

- nenarušení hospodářské soutěže bylo běžně aplikovatelným principem v daňové oblasti již před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost

Děkuji za pozornost